प्रवेश सं० १६८२७९

विषय: पुराणेतिहासम्

क्रम सं० ——

नाम प्रबोधिन्येकादशीमाहात्म्यम्

ग्रन्थकार ——

पत्र सं० १-२

श्लोक सं० ——

14458

अक्षर सं० (पंक्तौ) ४७

पंक्ति सं० (पृष्ठे) 18

आकार: ९.८" × ४.८"

लिपि: दे.ना.

आधार: कागज.

वि० विवरणम् सम्पूर्णम्

ना. १८९३

पी० एस० यू० पा०—७७ एम० सी० ई०—१९५१—५० ०००

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

२

श्रीगणेशायनमः॥ ब्रह्मोवाच॥ प्रबोधिन्यास्तुमाहात्म्यं पंचपापप्रयवर्द्धनं॥ भुक्तिदंसत्यबुधीनांभृणुष्वसुरसत्तम॥१॥ तावद्गर्जं
तिविप्रेंद्र गंगाभागीरथीक्षितौ॥ यावन्नायातिपापघ्नी कार्तिकेहरिबोधिनी॥२॥ तावद्गर्जंतितीर्थानिसमुद्रास्सरांसिच॥ या
वत्प्रबोधिनीविप्रतिथिर्नायातिकार्त्तिके॥३॥ अश्वमेधसहस्राणिराजसूयशतानिच॥ एकेनैवोपवासेनप्रबोधिन्यांलभेन्न
रः॥४॥ दुर्लभंचैवदुःप्राप्यंत्रैलोक्येसचराचरे। तथापिप्रार्थितंदेप्रददातिहरिबोधिनी॥५॥ पूर्वाजन्मसहस्रेषुपापंच
यदुपार्जितं॥ जागरेणप्रबोधिन्यांविलयंयातितन्नारद॥६॥ यत्तासप्रबोधिन्यांविधिवत्कुरुतेचयः॥ यथोक्तंकुरुतेयः
सविधिवत्सुकृतीनरः॥ स्वल्पंचवहुधामेरुतुल्यंभवेत्फलं॥ विधाहीनेनवृषेनास्तिकेहेतुकेसठे॥८॥ एतेषांत
त्रतनैवधर्मेवेशास्त्रदूषके॥ गुरुभिःसहविप्रैश्चयोहंकारेणवर्तते॥९॥ प्रजाःकलत्रंवर्जंचसुकृतंतस्यनस्यति।
आचारभ्रष्टदेहानांचबल्लीगामिनीतथा दुर्जनैःसेव्यमानानांधर्मोस्तेषुराक्षुखः पतितैःसहसंगंचगमनंवडहेत
था येकुर्वंतिमुनिश्रेष्ठतेगच्छंतियमालयं येध्यायंतिहरिंचित्तेयेकुर्वंतिप्रबोधिनीं तेषांविलीयतेपापंपूर्वजन्मशतो
द्भवं॥ विमुक्तोनरकात्पापात्कर्त्ताविष्णोप्रजागरं सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकंसगच्छति कृत्वानुजागरंविष्णोर्न्नरपा
योभवेन्नरः दुःप्राप्यंमानुषंजन्मतत्रापिहरिबोधिनी स्नात्वासर्वेषुतीर्थेषुदत्त्वागांकांचनैःसह तत्फलंसमवाप्नोति
यत्कृतेहरिजागरे यथा कुर्वंत्प्राणंपुर्यनताशोयथाक्रवः इतिश्रीमुनिश्रेष्ठ कर्तव्यंवैलवव्रतं सर्वकृत्यंप
रित्यज्यतुष्ट्यर्थंचक्रपाणिनः उपोष्यैकादशीसम्यक्कार्त्तिकेहरिबोधिनी किंतस्यबहुभिःपुण्यैःपरलोकप्रदैर्मुने
उपोषिताचयेनेका कार्त्तिकेहरिबोधिनी किंतस्यबहुभिःपुण्यैःपरलोकप्रदैर्मुने उपोषिताचयेनेका कार्त्तिके

ध्रु

राम

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

स.का.

हरिबोधिनी॥ कर्मणा मनसा वाचा अन्यायस्त्वकारयेत् संन्यासी च योगी च तपस्वी विजितेंद्रियः स्वर्गमोक्षौ च यत्पुण्यं
तस्याग्निरूतायेन प्रबोधिनी कर्मणा मनसा वाचा पापं च यदुपार्जितं प्रक्षालयति गोविंदः प्रबोधिन्यां तु जागरे
तस्यां नरः संगमाश्रित्य सर्वतीर्थफलं लभेत्। प्रबोधिन्यां नरः स्वर्णं यश्चैव मिनरासस्तस्याभक्त्यादेव च
स्नानं दानं जपं होमं समुद्दिश्य जनार्दनं नरैर्यत्क्रियते पुण्यं प्रबोधिन्यां नरः श्रेयं ये चैव मिनरा स्तस्याभक्त्यादेवच
माधव सर्वपापविनिर्मुक्तो मोक्षं यान्ति हरिप्रियाः प्रबोधवासरे विष्णोर्विधिवत्सम्प्रबोधिते व्रतस्नानेन देवेशः परितुष्टो जना
र्दनः कर्त्तव्या प्रयत्नेन नरकाद्भयार्त्तिभिः कार्त्तिके द्वादशीयुक्ता नरा ये च हरेः सदा बाल्येऽपि यो नरः कुर्यात् सर्वपापैः प्रमुच्यते स
जन्मकृतं पापं संस्कारं पापं मानसं तत्क्षणं स्वल्पं वा यदि वा भूरि प्रबोधिनी तुलसीदलमालेन नयस्फूलं परिकीर्त्तितं चंद्रसूर्योपराग
जो च तत्फलं लभते पुमान् नियमेन कथा विष्णोर्ये शृण्वन्ति स्वभावतः श्लोकार्द्धं श्लोकपादं वा कार्त्तिके गोशतं फलं सर्वांश्च
र्मान्परित्यज्य कार्त्तिके तु हरिप्रियः शास्त्रावतरणं पुण्यं यो नयं फलभयं भिः श्रेयसा लोभ उच्चारयः करोति हरेः कथां कार्त्तिके मुनि
शार्दूल कुलानां तारयेच्छतं प्रबोधवासरे विभवः करोति ः कथां सम्प्रदीपस्तनीं ततं फलं प्राप्नोति मानवः गीताशास्त्रविनोदेन
र्त्तिके यो नयेन्मानं गीतं नृत्यं च वाद्यं च धूपं दीपं च चंदनं यः करोति सपुण्यात्मा त्रैलोक्ये सचराचरे कार्त्तिके शुक्लपक्षे तु एकाद
श्यां सुशोभनं मंत्रेणानेन गोविंदमर्चिं स्पीत्यापयेत्ततः ॐ त्तिष्ठोत्तिष्ठ गोविंद त्यज निद्रां जगत्पते त्वयि सुप्ते जगत्सु
प्तं उत्तिष्ठे चेष्टितं जगत् उत्तिष्ठोत्तिष्ठ वाराह दंष्ट्रोद्धृतवसुंधर हिरण्याक्षप्राणघातिन् त्रैलोक्ये मंगलं कुरु ॐ लिखितं चैव देवेशं स्तुत्वा
स्वेन देव गतमेघा वियच्चैव निर्मलं निर्मला दिशः शारदानि च पुष्पाणि गृहाण मम केशव ॐ त्थितं चैव देवेशं पूजन
ये द्विजः प्रत्यक्षं तत्रौ जागरणं कुर्यात् प्रमयेत्सर्वदैवैः परि पठेत् सर्ववेदं राधा श्रा हरिं परं सर्वजन्मभूदेया

१॥

ख.पा.न
७३८८व

पांचालेषु मनोहरा हरेरायतनं तत्र कृतं प्राचीकृतं प्राचीनबर्हिषा कदाचित्कार्त्तिके मासि प्रबोधिन्यां तु जागरे नर्त्तनं सविशेषं
क्षापकं पत्नी प्रतिमा हरेः विष्णुप्रीत्या द्विजश्चित्रं चित्रं दपि चिंतयेत् अपनाराधराः साक्षात्स्वतां दुर्दर्शनः मयासहे वन्द्ये
न कथं संभाव्यते द्विजं इत्यं मनोरथं बालाकुर्वती नस्य भुक्तंस्वं नतः प्रभाते नस्तुरां जागरस्य समर्पयत् ततः कति पयैव
र्षैस्तत्र स्वाकलेवरं पापं हित्वा गता स्वर्गं तत्र देवांगणाभवत् तामेव मूर्त्तिं ध्यायंती चंद्रकांतिवराप्सरा नपति कामयेत्किं चि
यत्र चर्यपराभवत् विष्णोरर्थं मुदिश्य प्रजनणां पुरतो विनो दासा वृषभानोर्हि राधिका प्रबोधिन्यां तु मा
श्रुत्वा नियतोऽनारतं प्रबोधिन्यां प्रजागरं विहायस र्वधु
हाराम्याश्च सोरेमेतया सह यत्फलं सर्वदानेषु सर्वतीर्थेषु यत्फलं तत्फलं कोटिगुणितं प्रबोधिन्याः प्रजागरन विहायसर्वधु
शया रिपुनिपुष्येस्तु केशवं यो र्चयेत्स्वयाभ त्वया कार्त्तिके समरोत्तमः तस्मात्सर्वप्रयत्नेन कर्त्तव्या बोधिनी नरैः हरेः
संतोषकरणार्थं यशं कि मुक्ति प्रसिद्धये एकादशीयदा विष्णुदास्यां चनराजनैः द्वादश्यां सुपोष्या वैपारणां तजपाद्विजे अने
न विधिना कुर्याच्च षं समाप्यते संशरोंतुतं तत्स्वाद् कुर्यादुद्यापनं नृपः आदौ मध्ये तथा चांते व्रतोद्यापनमाचरेत् उद्या
पनं न कुर्याद्यः कृष्णं श्वावं प्राप्यायते तस्मादुद्यापनं कुर्याद्यथाविभवशक्तितः कृपते शुक्लपक्षे च मार्गशीर्षे हरिप्रिये द्वाद
शाब्राह्मणांश्चैव वामे त्रैपद्धि धिकोविदान् अत्र योदशं सपत्नीकं आचार्यं विधिकोविदं यजमानः शुचिः स्नात्वा आचार्यो
जितेंद्रियः पादशौचार्घ्यवस्त्राद्यैराचार्यादीस्तनोर्चयेत् आचार्यस्तु ततः कुर्यात् उलं पंचवर्णकं सर्वतोभद्रं संतंच
न मध्ये कलशं न्यसेत् जलपूर्णं सरत्नं च पंचरत्नसमन्वितं पंचपल्लवसंयुक्तं कपूरागरुवासितं वेष्टितं पुष्पमा
ल्या भिस्ताम्रपात्रेण संयुतं तस्योपरि न्यसेद्वैव लक्ष्मीनारायणं तत्र पंचसौवर्णं प्रतिमां कुर्याद्यथाशक्तिप्रमाणतः

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

राम

२

वाहनाद्युपसंयुक्तां वित्तशाठ्यं विवर्जयेत् ततो मंडलादिभि [illegible] कपालान्सृजयेत्स्वयं पयस्विनीं सवत्सां च गां ह्यभ्यर्च्य त्रया
दशभ्यो विप्रेभ्यस्त्रयोदशपदानि च आचार्यं तु समभ्यर्च्य [illegible] सृजयेत् पंचविंशतिकुंभान्सोदकान्वस्त्रवेष्टितान् ब्राह्म
णेभ्यस्ततो दद्याद्दानं सप्ताद्रिकं तथा तोषयित्वा महादानैः पश्चाद्व्रतं समापयेत् पारणं च ततः कुर्याद्दुग्धाभिमिष्टभोजनं वित्तश
ठ्ये नास्ति कृतं चैकादशीव्रतं स्वशक्त्या सर्वकर्माणि कुर्यादुद्यापनादि [illegible] एतत्ते सर्वमाख्यातं मया चैकादशीव्रतं व्रतं कृत्वा वि
धानेन रात्रौ जागरणं चरेत् जागरे चाकृते विष्णोः पूजने चाकृते [illegible] उपवासादिकं सर्वमंगहीनं भवेद्ध्रुवं गीतं वाद्यं च नृत्यं
च पुराणपठनं तथा धूपदीपं च नैवेद्यं पुष्पगंधानुलेपनं फलार्पणादि श्रद्धा च दानमिंद्रियसंयमः सत्यास्थितिर्विनिद्रत्वं मा
दृकालविवर्जितम् नीराजनं नमस्कारमतिहृष्टेन चेतसा यामे यामे महापूजां कुर्य्याज्जागरणे हरेः दक्षिणाभिः समा
युक्तं द्विजादीनां च पूजनं षट्त्रिंशद्गुणसंयुक्तमेकादश्यां तु जागरे यः करोति नरो भक्त्या न पुनर्जायते भुवि अश्वमेधस
हस्रस्य राजसूयशतस्य च पुण्यं कोटिगुणं प्रोक्तमेकादश्यां तु जागरे एकादशीव्रतमिदं कथितं मया ते कामप्रदं सक
लकल्मषनाशनं च विष्णोः प्रियं सुविधिए वखलु सेनिसौम्यं कृत्वेव यन्नरवरो लभते समुक्तिं ॥ इति श्री
स्कांधपुराणे एकादशीमाहात्म्ये चतुर्विंशोध्यायः॥ श्रीरस्तु ॥ ९२ ॥ श्रीरामो जयति ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts